

CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI VIỆT NAM KHI PHÁT HÀNH TIỀN KỸ THUẬT SỐ

Opportunities and challenges for Vietnam when developing digital currency

Đoàn Thị Hồng¹ và Lâm Thị Hồng²

¹ Phó hiệu trưởng – Trường khoa Kinh tế và Kinh doanh quốc tế, Trường Đại học KTCN Long An
doan.hong@daihoclongan.edu.vn

² Phó trưởng khoa Kinh tế và Kinh doanh quốc tế, Trường Đại học KTCN Long An
lam.hong@daihoclongan.edu.vn

Tóm tắt — Trong bài viết này, tác giả đã tiến hành nghiên cứu về đồng tiền kỹ thuật số bao gồm tiền do tư nhân phát hành và tiền do ngân hàng nhà nước của các quốc gia phát hành. Qua việc phân tích kinh nghiệm của các nước trên thế giới trong việc phát hành tiền kỹ thuật, cách ứng xử của các nước trước các đồng tiền kỹ thuật số tư nhân và những văn bản quy định của Việt Nam trong việc quản lý tiền kỹ thuật số, tác giả đã phân tích những cơ hội, thách thức khi Việt Nam phát hành tiền kỹ thuật số. Nhận định việc phát triển tiền kỹ thuật số sẽ là xu hướng tất yếu trong tương lai nên tác giả đề xuất những giải pháp nhằm phát triển tiền kỹ thuật số tại Việt Nam.

Abstract — In this article, the author has conducted research on digital currencies including privately issued money and money issued by state banks of countries. By analyzing the experiences of countries in the world in issuing digital currencies, the behavior of countries towards private digital currencies and Vietnam's regulatory documents in the management of digital currencies. The author has analyzed the opportunities and challenges when Vietnam issues digital currency. Recognizing that the development of digital currency will be an inevitable trend in the future, the author proposes solutions to develop digital currency in Vietnam.

Từ khóa — Tiền kỹ thuật số, ngân hàng nhà nước, digital money, state bank.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, tại nhiều nước trên thế giới đang tiến hành nghiên cứu và triển khai việc phát hành đồng tiền kỹ thuật số, thay dần việc thanh toán dùng tiền mặt và cung cấp một phương thức thanh toán đơn giản, nhanh chóng và tiện lợi hơn so với phương thức thanh toán truyền thống là dùng tiền mặt hoặc lệ thuộc vào việc phải thanh toán qua bên trung gian (thường là Ngân hàng hoặc các đơn vị cung cấp ví tiền điện tử). Nghiên cứu của Thúy và Sáng (2022) trên thực tế đã có một số nước tiên phong triển khai và áp dụng như Trung Quốc, Quốc đảo Bahamas, Campuchia,... bước đầu ghi nhận được những thành công nhất định. Nghiên cứu của Hinh và Vân (2021) thì xu hướng phát triển về hình thái tiền tệ tiếp theo là phát hành điện tử do ngân hàng trung ương các nước phát hành và chịu trách nhiệm quản lý (Central bank digital currency – CBDC). Do đó việc cho ra đời đồng CBDC của ngân hàng trung ương là xu hướng phát triển bắt buộc, giúp nâng cao sự cạnh tranh của đồng CBDC với các đồng tiền ảo do các tổ chức khác phát hành, giúp cho việc điều hành chính sách tiền tệ của ngân hàng trung ương các nước được hiệu quả hơn. Trong phạm vi bài nghiên cứu này, tác giả nghiên cứu những cơ hội và thách thức khi Việt Nam phát hành đồng CBDC và đề xuất những hàm ý về chính sách quản lý tại Việt Nam.

2. Phản ứng của ngân hàng Trung ương các nước về các đồng tiền điện tử quốc tế

Phản ứng của các ngân hàng trung ương (NHTW) của các nước về CBDC thường khác nhau và phụ thuộc vào một số các yếu tố chính như sau:

Chính sách của các nước: Một số nước đã cho phép sử dụng Bitcoin và một số đồng tiền điện tử khác như một hình thức thanh toán hợp lệ, trong khi một số nước khác cấm hoặc giới hạn sử dụng của nó.

Sự chấp nhận của cộng đồng: Mức độ chấp nhận của cộng đồng về Bitcoin cũng có thể ảnh hưởng đến quan điểm của các ngân hàng trung ương.

Tính an toàn và bảo mật: Các ngân hàng trung ương có thể lo ngại về tính an toàn và bảo mật của Bitcoin, đặc biệt là về việc sử dụng nó như một hình thức thanh toán.

Nhìn chung, các ngân hàng trung ương của các nước đang theo dõi đồng Bitcoin và các đồng tiền kỹ thuật số khác một cách chặt chẽ, và một số đang tìm kiếm cách để tích hợp các đồng tiền này vào hệ thống tài chính hiện tại của họ.

3. Việc phát hành tiền kỹ thuật số của Ngân hàng Trung ương ở quốc gia trên thế giới

Đồng CBDC do ngân hàng trung ương các nước phát hành ra đời mục đích là để làm lành mạnh hóa thị trường tài chính trong nước họ, cũng đồng thời hạn chế ảnh hưởng của các đồng tiền số hóa khác cạnh tranh với CBDC như Bitcoin và một số đồng tiền kỹ thuật số tương tự.

3.1. Khái niệm về tiền kỹ thuật số được ngân hàng trung ương phát hành

Tại Việt Nam thì theo Viện Nghiên cứu Kinh tế và Chính sách thì chia tiền kỹ thuật thành 2 loại là tiền kỹ thuật số do tư nhân phát hành (private digital currency) và tiền kỹ thuật số do ngân hàng trung ương phát hành. Nghiên cứu của Sơn và Nghĩa (2019) thì phân loại theo cách khác là tiền điện tử (electronic currency) và tiền ảo (virtual currency).

3.2. Tác động của tiền kỹ thuật số

Nghiên cứu của Fieldler et al. (2019) đã chỉ ra một số tác động mang tính chất tích cực như sau:

Giá trị tiền tệ không thay đổi: Tuy là tiền được lưu trữ ở dạng số hóa nhưng giá trị bên trong của nó tương đương với các loại tiền giấy truyền thống.

Tiền kỹ thuật số thay thế dần tiền mặt: do sự tiện lợi và hiệu quả trong việc thanh toán khi kết hợp với các thiết bị công nghệ có kết nối với internet.

Cải thiện phúc lợi xã hội: do tiềm năng phát triển thanh toán trực tiếp giữa các cá nhân trong giao dịch dân sự mà không cần qua ngân hàng, giúp tiết kiệm chi phí giao dịch.

Khả năng gây xáo trộn cho các ngân hàng thương mại và đặt ra nhiều vấn đề cần phải giải quyết cho ngân hàng trung ương, bởi vì người dân thường có tâm lý nắm giữ các quyền về tài sản hơn là CBDC do ngân hàng trung ương phát hành. Đặc biệt, khi mà đưa đồng tiền CBDC vào trong lưu thông sẽ làm phát sinh cảm giác không an toàn ở một số người, họ sẽ phân tán rủi ro bằng cách một phần tiền gửi truyền thống sẽ được chuyển đổi sang CBDC hoặc người dân sẽ chuyển đổi sang nắm giữ tài sản khác.

Tăng cường sự cạnh tranh tiền tệ: để thống nhất một loại tiền tệ trong nền kinh tế, giảm thiểu sự cạnh tranh không lành mạnh giữa các tổ chức phát hành thì ngân hàng trung ương phải phát hành đồng tiền chính thức của quốc gia đó. Sự ra đời của đồng CBDC sẽ làm tăng sức mạnh cạnh tranh tiền tệ, ổn định tiền tệ trong nước, tiết kiệm chi phí cho xã hội.

Tác động đến chính sách tiền tệ: việc ra đời đồng CBDC tại nước chắc chắn sẽ có tác động đến chính sách tiền tệ. Tuy nhiên mức tác động như thế nào thì rất khó đoán được và các nước khác nhau thì mức độ ảnh hưởng cũng rất khác nhau.

3.3. Kinh nghiệm phát hành tiền kỹ thuật số ở các nước trên thế giới

3.3.1. Trung Quốc:

Trung Quốc đã là một trong những quốc gia tiên phong trong việc nghiên cứu và phát triển đồng tiền kỹ thuật số (CBDC) từ năm 2014. Sau nhiều năm phát triển, vào tháng 4 năm 2020, Ngân hàng Nhân dân Trung Quốc (PBOC) đã thử nghiệm thanh toán điện tử bằng đồng tiền kỹ thuật số (DCEP) cho người dân tại một số thành phố, và kết quả là hoạt động thanh toán bằng

đồng DCEP đã trở nên phổ biến tại các trung tâm thương mại, siêu thị và cửa hàng bán lẻ tại Trung Quốc.

3.3.2. Thái Lan:

Ngân hàng Trung ương Thái Lan sẽ phát hành đồng tiền kỹ thuật số để giúp nâng cao tính thanh khoản và giảm chi phí trong các giao dịch tài chính. CBDC sẽ được giám sát chặt chẽ và đảm bảo tính an toàn cho người dân sử dụng. Ngoài ra, việc xây dựng hành lang pháp lý để giám sát tiền điện tử và tài sản kỹ thuật số cũng giúp tăng cường sự minh bạch và tính bảo mật trong giao dịch tài chính.

3.3.3. Nước Anh:

Chính phủ Anh đang tiếp cận việc phát hành và quản lý tiền mã hóa với sự thận trọng và cân trọng. Bộ Tài chính và Ngân hàng trung ương của nước này đang nghiên cứu và đánh giá tính khả thi của việc phát hành đồng tiền kỹ thuật số. Theo người đứng đầu Bộ Tài chính Anh, đồng bảng Anh kỹ thuật số sẽ không xuất hiện trước nửa sau của thập kỷ này, ngay cả khi Chính phủ đồng ý với việc phát hành nó.

3.3.4. Nước Mỹ:

Đồng tiền kỹ thuật số của Mỹ đang được phát triển và thử nghiệm với hy vọng giữ vững vị thế của đồng USD trong hệ thống tài chính quốc tế. Tuy nhiên, dù đã có sự bắt đầu của chương trình thử nghiệm, thì không nhiều sự quan tâm được đổ dồn vào nó từ phía công chúng. Thậm chí, các phương tiện truyền thông cũng đưa ra rất ít thông tin về sự kiện này.

4. Các văn bản, quy định của pháp luật Việt Nam về đồng tiền kỹ thuật số

Vào ngày 27/2/2014, Ngân hàng nhà nước lần đầu tiên thông cáo những quy định về việc ứng xử của Việt Nam về đồng tiền Bitcoin và các loại đồng tiền kỹ thuật số khác. Trong thông cáo nêu rõ các đồng tiền kỹ thuật số này không được chấp nhận là phương tiện thanh toán hợp pháp trên lãnh thổ Việt Nam.

Tuy nhiên trên thực tế các giao dịch tiền ảo vẫn diễn ra, mặc dù không được pháp luật thừa nhận. Trước sự phát triển của thị trường tiền ảo tại Việt Nam thì vào ngày 21/7/2017, Thủ tướng Chính phủ đã ra quyết định số 1255/QĐ-TTg về việc phê duyệt đề án hoàn thiện khung pháp lý để quản lý, xử lý đối với các loại tài sản ảo, tiền điện tử, tiền ảo.

5. Bài học đối với Việt Nam trong việc nghiên cứu và phát hành đồng tiền kỹ thuật số

Việc phát hành tiền kỹ thuật số là xu hướng tất yếu, thế nhưng các quốc gia khác nhau thì có động cơ khác nhau. Tại Việt Nam vấn đề này cần phải được xem xét kỹ lưỡng và thận trọng để cho hệ thống tiền tệ nước ta phát triển chung với sự phát triển hệ thống tiền tệ trên thế giới cũng đồng thời nâng vị thế của đồng tiền Việt Nam.

5.1. Lợi ích khi Việt Nam phát hành tiền kỹ thuật số

Việc phát hành tiền kỹ thuật số sẽ đem một số lợi ích nhất định cho Việt Nam như sau:

Thứ nhất, đồng tiền kỹ thuật số giúp hiện đại hóa hệ thống thanh toán, thúc đẩy phát triển nền kinh tế số tại Việt Nam.

Thứ hai, phát hành CBDC sẽ hướng đến nền kinh tế phát triển theo tiêu chí xanh, giảm thiểu tác động xấu lên môi trường do nhu cầu in ấn giảm, giúp Việt Nam thực hiện được cam kết về môi trường.

Thứ ba, tiền kỹ thuật số thúc đẩy các giao dịch tài chính phát triển trên toàn vùng lãnh thổ Việt Nam. Khi số hóa tiền tệ, chắc chắn sẽ làm tăng số lượng người sử dụng dịch vụ tài chính.

5.2. Những thách thức khi phát hành tiền kỹ thuật số

Thứ nhất, việc phát hành CBDC làm tăng rủi ro xảy ra các giao dịch phi pháp và bảo mật hệ thống. Do phát hành CBDC sẽ thu hút các tội phạm hoạt động trên không gian mạng như rủi ro bị tấn công trực tuyến, đánh cắp thông tin người dùng, rủi ro tiến hành các giao dịch bất hợp pháp như rửa tiền hoặc tài trợ khủng bố.

Thứ hai, ảnh hưởng đến điều hành của NHTW. CBDC là một công cụ mới trong điều hành chính sách nên những nghiên cứu về nó chưa được nhiều, cũng như thiếu phương pháp phù hợp để nghiên cứu, khó đo lường tác động của tiền kỹ thuật số trong việc điều hành chính sách tiền tệ.

Thứ ba, tăng nguy cơ làm mất tính thanh khoản. Với ưu điểm là dễ sử dụng, thực hiện giao dịch nhanh chóng ở bất kỳ đâu, tức thời với chi phí thấp nên khi có rủi ro liên quan đến niềm tin của khách hàng vào 1 ngân hàng nào đó thì sẽ dẫn đến khối lượng tiền rút ra nhiều, việc này sẽ gây áp lực thanh khoản cho cả hệ thống ngân hàng, nguy cơ vỡ hệ thống rất cao.

Thứ tư, yêu cầu khi thực hiện số hóa tiền tệ thì đòi hỏi phải có hệ thống, cơ sở hạ tầng phải tốt, có sự đầu tư kỹ lưỡng. Muốn đạt được điều này thì cần phải có nguồn vốn đầu tư xây dựng cơ bản rất là lớn, gây khó khăn trong việc tìm nguồn vốn tài trợ cho dự án.

Thứ năm, yếu tố con người là vấn đề quan trọng bậc nhất, cần được quan tâm. Hiện nay tại Việt Nam và cả trên thế giới có rất ít các chuyên gia về tiền kỹ thuật số nên việc điều hành quản lý tiền kỹ thuật số cũng rất khó khăn.

5.3. Những điều kiện của việc phát hành tiền kỹ thuật số của ngân hàng trung ương

5.3.1. Mục tiêu chính sách rõ ràng:

Để phát triển thành công một loại tiền điện tử được phát hành bởi ngân hàng trung ương, điều kiện đầu tiên là phải xác định rõ mục tiêu chính sách để đảm bảo sự thấu hiểu giá trị tiềm năng và cách sử dụng của CBDC. Một báo cáo mới đây của BIS đã chỉ ra một số lợi ích tiềm năng của CBDC, bao gồm tăng tính đa dạng trong thanh toán, thúc đẩy tài chính toàn diện và thanh toán xuyên biên giới.

5.3.2. Cần có sự ủng hộ của các bên có liên quan:

Để phát hành CBDC thành công, cần có sự tham gia và hỗ trợ của nhiều bên liên quan. Chính phủ đóng vai trò quan trọng trong việc tạo ra môi trường thuận lợi cho sự thay đổi về quy định pháp lý và xã hội để chuẩn bị cho sự ra đời của CBDC. Người dùng cuối cùng là yếu tố quan trọng để tạo ra sự khả dụng của CBDC, và cần quan tâm đến quyền riêng tư của người dùng.

5.3.3. Khuôn khổ pháp lý:

Để đảm bảo niềm tin của công chúng vào hệ thống tiền tệ, cần thiết phải có một khung pháp lý vững chắc để tạo và duy trì niềm tin của người dùng đối với tiền điện tử của Ngân hàng trung ương. Các yếu tố cơ bản trong khung pháp lý phải được xây dựng vững chắc, bao gồm chủ thể chịu trách nhiệm về mặt pháp lý, sự thừa nhận tính hợp pháp của tiền pháp định số, và các biện pháp phòng chống rửa tiền, ngăn chặn tài trợ khủng bố, và xử lý các vấn đề liên quan đến việc né tránh lệnh trừng phạt.

5.3.4. Năng lực công nghệ:

Các khía cạnh chính của nền tảng công nghệ cho sự phát triển CBDC bao gồm tính toàn vẹn của hệ thống, khả năng hoạt động hiệu quả và khả năng thích ứng, phục hồi trong điều kiện bất lợi. Việc sử dụng công nghệ tiên tiến và phù hợp sẽ giúp tăng tính bảo mật và tin cậy của đồng CBDC, từ đó tăng niềm tin của người dùng và giúp đồng tiền này phát triển tốt hơn trên thị trường.

5.4. Cách thức quản lý của Chính Phủ với đồng tiền kỹ thuật số

Chính phủ có thể quản lý tiền kỹ thuật số thông qua các cách thức sau:

Phát hành CBDC: Chính phủ có thể phát hành đồng tiền kỹ thuật số của riêng mình để thay thế cho tiền mặt hoặc các hình thức thanh toán truyền thống khác. Việc này giúp chính phủ có thể kiểm soát được luồng tiền và tăng cường tính minh bạch trong các giao dịch tài chính.

Quản lý sàn giao dịch tiền kỹ thuật số: Chính phủ có thể đưa ra các quy định và luật lệ để quản lý các sàn giao dịch tiền kỹ thuật số, nhằm đảm bảo tính an toàn và minh bạch cho các hoạt động giao dịch.

Thu thuế đối với tiền kỹ thuật số: Chính phủ có thể đưa ra các quy định về thuế đối với tiền kỹ thuật số, nhằm đảm bảo công bằng về thu nhập và trách nhiệm thuế đối với các hoạt động kinh doanh trên mạng.

Quản lý việc sử dụng tiền kỹ thuật số trong các hoạt động tài chính phi pháp: Chính phủ có thể đưa ra các quy định để ngăn chặn việc sử dụng tiền kỹ thuật số trong các hoạt động tài chính phi pháp như rửa tiền hay trộm cắp thông tin cá nhân.

Hợp tác quốc tế: Chính phủ cũng có thể hợp tác với các nước khác trong việc quản lý tiền kỹ thuật số, nhằm tạo ra các quy định và tiêu chuẩn chung cho các hoạt động trên mạng, đảm bảo tính minh bạch và an toàn cho người dùng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn, T. N. T., & Đoàn, N. H. (2021). *Nghiên cứu về sự phát triển của kỹ thuật tiền điện tử trong 20 năm trở lại đây*.
- [2] Chí, T. L. Đ., Tài, T. T. T., & Đông, T. N. T. (2021). *Tiền tệ kỹ thuật số và hệ thống tiền tệ toàn cầu thế hệ mới*. In *Kinh tế Việt Nam trên con đường chuyển đổi số*. Trường Đại học Kinh tế Tp. Hồ Chí Minh.
- [3] Hoàn, T. T, Thúy & Anh, V. T. H (2022). *Tiền kỹ thuật số ngân hàng trung ương: Kinh nghiệm thế giới và bài học đối với Việt Nam*. Trường Đại học Ngân hàng Tp. Hồ Chí Minh.
- [4] Sơn, T. H., Lý, H. T. N., Tín, H. H., & Vân, N. T. H. Ảnh hưởng của việc phát hành nhân dân tệ số: một số nhận định ban đầu.
- [5] Việt, H. T & Hoàng, N. X (2021). Khái quát về tiền kỹ thuật số do NHTW một số quốc gia phát hành và khuyến nghị về việc tiếp cận tiền kỹ thuật số tại Việt Nam. *Tạp chí Khoa học Kiểm sát*, Số Chuyên đề 01-2021.
- [6] IMF (2016). *Virtual Currencies and Beyond: Initial Considerations*, IMF Staff Discussion.

Ngày nhận bài: 08/4/2023

Ngày phản biện: 18/4/2023

Ngày duyệt đăng: 31/5/2023